

SRBŠČINA

(bere Tijana Milenković)

David Albahari, *ESEJ*

U četvrtak uveče, ili da budem precizniji: kasno noću, oko 23,15 časova, upravo kada sam se spremao, upalivši svetlo, da kročim u kuhinju, napale su me dve buba-švabe. Jedna je krenula iz ugla sa moje desne strane, smerajući očigledno da se dokopa nezaštićenog boka, dok je druga odgurnula sto i suočila se sa mnom lice u lice. Srećom, njihovi početni udarci, koji su, kako verujem, računali na moju iznenađenost i nespremnost, nisu bili dovoljno precizni. Uspeo sam da blokiram prvi od njih a ostale potpuno da izbegnem. Štaviše, iskoristivši trenutnu neopreznost buba-švabe sa moje desne strane, zadao sam joj snažan udarac u vrat, i ona se, dašćući, sruši pred moje noge. Drugi napadač, iznenađen naglim obrtom situacije – koji, doduše, nije tako stran savremenome pozorištu – spusti ruke i koraknu unazad. Učinilo mi se, čak, da se u njegovim očima jasno ocrtao strah. Ne gubeći ni časa, sagoh se i podigoh šamlicu koja je stajala pored vrata ostave i, uz divlji povik, smrskah pomoću nje protivnikovu glavu. Buba-švaba klonu, osloni se na sto i poče da pada, prevrnuvši pri tom vazduh sa ljubičastim zumbulima. Prozračna tečnost razli se na sve strane.

Odahnuo sam. Međutim. Iznenada osetih razdiruću bol u nozi. Prva buba-švaba, koja je posle mog udarca pala ošamućena na beton, sada se povratila i, čvrsto utisnuvši svoje vilice u moje koleno, svim silama je pokušavala da me sruši. Na podu, znao sam: na podu ću biti izgubljen. Ko je još uspeo da se suprotstavi nekoj buba-švabi na podu? Pokušao sam da se otrgnem, ali buba-švaba je bila jača. Odupirući se nogama, vukla me je sve bliže zemlji. Preostalo mi je, jedino, da o svemu dobro razmislim.

Gospode, reći ćete, pa zar on sada želi da misli? U takvoj situaciji?

A ja vas pitam: Zar sam nešto drugo mogao da uradim?

I pitam vas: Šta biste *vi* uradili na mom mestu, u isto takvoj situaciji? Ne možete poreći da nisam sve pokušao. Ne? Ne. Pokušao sam da se borim – ja ni u sukobima sa ljudima nisam nekakav borac, možda sam se tukao svega tri ili četiri puta, i to kao dečkić, a sad: *buba-švabe!* – učinio sam što sam mogao. Zar jedna buba ne leži ispod stola razmrskane glave? Zar nisam drugoj bubi, ovoj koja me upravo sada vuče naniže: prema raljama: u smrt, nisam li njoj zadao snažan udarac pesnicom u vrat? Udarac od kojeg je ona pala? To što je njena kondicija iznad proseka kondicije jedne buba-švabe navikle na lagodan život u gradskoj sredini – otkud sam ja to mogao da znam? Nisu li sve druge bube tog roda koje sam do tada sreo (naravno: kudikamo manje i ne toliko agresivne, uplašene čak!) koristile prvu priliku da, izvinite na izrazu, kao pizde šmugnu u prvu rupu ili pukotinu ili – u svojoj neukosti – u senku nesprenjenog tanjirića? E pa sad. Slažem se da čovek uvek mora biti spreman na sva moguća iznenađenja u životu. Ne smemo sebi da dozvolimo ni trenutka neopreznosti. Ni trenutka. Inače.

Eto vidite. Ono što se meni dogodilo može da posluži kao opomena drugima. Kao uzor kako nešto ne treba činiti. Kako u ovom veku industrijalizacije, oprečnih ideala, komunikacija i *mass media* ljudska jedinka *ne sme nikada* da se opusti. Jer buba-švaba u ovoj priči u stvari je simbol prirode; zapostavljene prirode, svakako. Međutim, ona isto tako može da bude simbol urbanizacije, novopostavljenih vodovodnih cevi i slabih izolacija, prebrzo sagrađenih

prigradskih naselja, i sl. Ili – nadam se da kritičari neće zameriti na ovakvoj slobodi književne neodlučnosti – simbol tradicije, već oronulih kuća (premda s čvrstim temeljima) i neuredno popločanih ulica, zapuštenih septičkih jama, i lipa koje još uvek, ali s naporom, cvetaju. Ili: neverice u budućnost. Itd. Itd.

David Albahari, *ESEJ* (odlomek iz kratke zgodbe)

V četrtek zvečer, ali če sem natančnejši, pozno ponoči, okoli 23.15, sta me v tistem, ko sem prižgal luč, da bi stopil v kuhinjo, popadla dva ščurka. Eden je priletel iz vogala na moji desni, očitno v nameri, da bi se dokopal do nezavarovanega boka, medtem ko je drugi odrinil mizo in se soočil z mano iz oči v oči. Na srečo njuni začetni udarci, s katerimi sta se, kakor verjamem, zanašala na mojo presenečenost in nepripravljenost, niso bili dovolj natančni. Prvega mi je uspelo prestreči, ostalim pa sem se povsem izognil. Vrh vsega sem izkoristil neprevidnost ščurka na desni strani, silovito sem ga udaril v vrat in sopeč se mi je zrušil pred noge. Drugi napadalec, presenečen spričo naglega obrata situacije – ki v resnici ni pretirano tuj sodobnemu gledališču –, je povsili roke in se za korak umaknil. Zazdelo se mi je, da je v njegovih očeh pobilisnil poplah. Ne da bi zapravil en sam trenutek, sem se sklonil, dvignil pručko, ki je stala ob vratih shrambe, in z divjim krikom zdrobil nasprotnikovo glavo. Ščurek je omagal, naslonil se je na mizo in začel padati, pri tem pa prevrnil vazo z vijoličastimi hijacintami. Prosojna tekočina se je pljuskoma razlila na vse strani.

Oddahnil sem si. Ampak nenadoma sem začutil kljuvajočo bolečino v nogi. Prvi ščurek, ki se je po mojem udarcu omotičen zvrnil na beton, se je bil vrnil, mi krepko zasadil čeljusti v koleno in me z vso silo poskušal podreti. Vedel sem: na tleh, na tleh bom izgubljen. Komu le bi se na tleh posrečilo kljubovati ščurku? Skušal sem se mu iztrgati, toda bil je močnejši. Opiraje se na noge me je vlekel čedalje niže. Ni mi preostalo drugega, kot da o vsem dobro premislim.

O bog, porečete, pa ne, da bi zdaj tale rad razmišljal? V takšni situaciji?

Jaz pa vas vprašam: Bi lahko storil kaj drugega?

In sprašujem vas: Kaj bi vi storili na mojem mestu, v enaki situaciji? Ne morete zanikati, da nisem vsega poskusil. Ne? Ne. Poskusil sem se bojevati; tudi v spopadih z ljudmi nisem kaj prida bojevnik, mogoče sem se tepel le dva- ali trikrat, še kot fantič, zdaj pa ščurki! – storil sem, kar sem mogel. Mar ne leži pod mizo ščurek z zdrobljeno glavo? Mar nisem drugega ščurka, tegale, ki me prav zdajci vleče navzdol, proti žrelu, v smrt, mar ga nisem na vso moč udaril s pestjo v vrat? Udaril, da je padel? Da njegova vzdržljivost presega povprečno vzdržljivost ščurkov, navajenih na lagodno mestno življenje – kako neki naj bi to vedel? Mar niso vsi drugi tovrstni ščurki, ki sem jih doslej srečal (kajpada zdaleč manjši in manj napadalni, celo preplašeni), izkoristili prve priložnosti, da so kot, oprostite izrazu, pizduni smuknili v prvo luknjo ali špranjo ali – v svoji nevednosti – v senco osamelega krožnika? Torej?! Strinjam se, da mora biti v življenju človek vedno pripravljen na vsakršna presenečenja. Ne smemo si dovoliti niti hipa neprevidnosti. Niti hipa. Sicer.

Kar pogledajte. To, kar se je pripetilo meni, lahko služi kot svarilo drugim. Kot zgled, da nečesa ni treba početi. Da se v tem stoletju industrializacije, navzkrižnih idealov, komunikacije in množičnih občil človek nikoli ne sme prepustiti. Kajti dejansko je ščurek v tej zgodbi simbol narave; zapostavljene narave, vsekakor. Vendar je hkrati lahko tudi simbol urbanizacije, na novo položenih vodovodnih cevi in pomanjkljive izolacije, na hitrico zgrajenih primestnih naselij in podobnega. Ali – upam, da mi kritiki ne bodo oponesli te svobode pisateljske neodločnosti – simbol tradicije, propadajočih hiš (četudi trdnih temeljev) in malomarno tlakovanih ulic, zanemarjenih greznic pa lip, ki še zmeraj, a mukoma, cvetijo. Ali dvoma v prihodnost. Itd. Itd.

Prevedla Sonja Polanc.

